

Plenum

Tisdag 7.12.2021 kl. 14.00—20.56

25. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 13 b § i barnskyddslagen

Regeringens proposition RP 170/2021 rd
Utskottets betänkande ShUB 34/2021 rd

Andra behandlingen

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 25 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslaget kan nu antas eller förkastas. — Jag öppnar debatten. Ledamot Virta, varsågod.

Debatt

20.43 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! En valitettavasti päässyt tämän lain ensimmäiseen käsittelyyn, mutta pidän asiaa niin tärkeänä, että haluan sanoa siitä nyt muutaman sanan.

Meillä ei ole varaa tinkiä lasten oikeuksien toteutumisesta missään tilanteessa. Lapset elävät meidän aikuisten luomassa yhteiskunnassa, ja heidän lapsuutensa tapahtuu meidän aikuisten arjessa. Me olemme vastuussa siitä, että heidän oikeutensa voivat toteutua, että heistä jokainen saisi ponnistaa elämäänsä mahdollisimman hyvistä lähtökohdista ja että heistä jokaisella olisi mahdollisuuksia tavoitella niitä omia unelmiaan.

Aivan keskeistä on, että yhdenkään lapsen hätä ei saa jäädä näkymättömäksi, ei tulla ohitetuksi. On myönnettävä, että me emme voi puhua hyvinvointivaltiota, jos emme onnistu pitämään kaikkein haavoittuvimmissa asemissa olevista huolta, jos emme onnistu lunastamaan sitä suurinta lupauksemme lasten oikeuksien täysimääräisestä toteuttamisesta.

Järjestelmässämme tulee olla kapasiteettia suojella jokaista lasta. Nyt näin ei ole. Yksikin lapsiin kohdistuva väkivallanteko, joka pääsee tapahtumaan, on liikaa. Yksikin alaikäisen itsemurha on todellakin liikaa. Yksikin menetetty lapsuus on yhteiskuntamme valtava epäonnistuminen, jotakin sellaista, mitä me emme saa takaisin, vaikka tekisimme mitä. Se on sitä velkaa, jota emme voi edes yrittää maksaa enää myöhemmin takaisin. Sen takia onkin välttämätöntä, että hallitus on nyt kuluneella kaudella ryhtynyt toimiin lastensuojelun sekä yleisemminkin lapsiperheiden aseman turvaamiseksi. Liian monia vuosia ja vuosikymmeniä on tilanteen annettu heikentyä, liian monen lapsen ja lapsuuden kustannuksella.

Olen itsekin tehnyt työtä lastensuojelussa, ja tiedän jo kentänkin kokemuksesta, minkälaisesta kriisistä puhutaan, kun sanotaan, että lastensuojelussa ei mene hyvin. Eivät nämä ongelmat ole uusia, mutta jokaisen tilastossa näkyvän numeron takana on aina ainutlaatuinen lapsi tai nuori, emmekä voi tätä papereita pyörittäessämme unohtaa.

Haluan myös alleviivata, ettei meistä kukaan voi tietää, milloin me itse tarvitsemme tai meidän läheisemme tarvitsee lastensuojeluviranomaisten apua. Helposti ehkä ajattelemme

Punkt i protokollet PR 146/2021 rd

lastensuojelun koskettavan vain tietyn tuloluokan, tietyn koulutustason tai tietyn tyyppisten perheiden elämää. Todellisuudessa elämällä on kuitenkin tapana yllättää, ja lastensuojelussa tulee olla kapasiteettia, osaamista ja kykyä vastata kaikenlaisten perheiden tarpeisiin, ja ennen kaikkea sitä kapasiteettia tulee löytyä suojaamaan jokaista lasta riippumatta siitä, mille alueelle hän tässä maassa sattuu syntyään.

Arvoisa puhemies! Tavatessani muutama viikko sitten SOS-Lapsikylän työntekijöitä totesi heistä eräs osuvasti, että lastensuojelun sosiaalityöntekijälle lapsi tulee näkyväksi vasta silloin, kun jokin muu taho ilmoittaa tästä lapsesta, häneen liittyvästä huolesta. Lastensuojelun sosiaalityöntekijä on siis vain yksi osa lapsuutta suojelevaa ketjua. Ennen lastensuojelun sosiaalityöntekijän kohtaamista on lapsi ja perhe kohdannut elämässään jo lukuisia muita ammattilaisia, joko arkisissa lapsi- ja perhepalveluissa tai esimerkiksi aikuisten mielenterveys- ja perhepalveluissa, eroauttamiseen liittyvistä palveluista puhumattakaan. Ei siis ole yhdentekevää, miten näissä lasten oikeuksia on pyritty kunnioittamaan ja millä keinoin perheen tilannetta on pyritty tukemaan tai siihen aidosti ajoissa puuttumaan.

Ensisijaista on, että jokainen lapsi pääsee avun piiriin. Tällä hetkellä lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä on huutava pula. Työtä kasaantuu kohtuuttomasti yksittäisille työntekijöille, ja prosessit venyvät, ja työn laatu kärsii. Ammattilaisten uupuessa jäävät perheet pahimmillaan ilman apua, ja tuo kierre on valmis.

Näin ollen hallituksen esitys lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoituksesta on tärkeä ja oikeansuuntainen, vaikkei se yksin riitäkään korjaamaan lastensuojelun ongelmia. Esityksellä pyritään kuitenkin vahvistamaan jokaisen lapsen oikeuksien toteutumista sekä turvaamaan lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tavoitteiden toteutumista.

Uudistuksen myötä jatkossa yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä olisi vastuullaan enintään 35 lasta vuosina 22 ja 23 sekä enintään 30 lasta vuodesta 24 eteenpäin. Tärkeää on korostaa, että tämä mitoitus koskee asiakkaiden enimmäismäärää. On aivan selvää, että luku on yhä huomattavan suuri, ja on keskeistä, että siitä poiketaan tarvittaessa alaspäin.

On myös rehellistä myöntää, että nyt esitettävä mitoitus ei todellisuudessa vastaa kansallisen lastensuojelun laatusuosituksen mukaista 25 lapsen määrää per sosiaalityöntekijä. Onkin ehdotonta, että kunnat ja jatkossa hyvinvointialueet seuraavat lastensuojelun asiakasmääriä ja pyrkivät tekemään sellaisia ratkaisuja, ettei asiakkaita ole liikaa suhteessa siihen, mitä panostusta työ vaatii. Valiokunnassa olimme vahvasti sitä mieltä, että lastensuojelun laatusuosituksen mukaista enimmäismäärää tulee edelleen pyrkiä noudattamaan.

Seurannan lisäksi on tärkeää, että onnistumme tutkimaan ja mallintamaan niitä esimerkkejä, jotka toimivat, missä tehdään jotakin, mikä on niin vaikuttavaa, että perheet saavat avun ajoissa, ennen kuin tilanteet kriisiytyvät ja korjaavimpia palveluita tarvitaan. Tässä lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi ovat jälleen oivia työkaluja.

Kiinnitimme valiokunnassa myös huomiota siihen, että tähän ei nyt koske lastensuojelun jälkihuollon asiakkaita. Laadukkaalla jälkihuollolla voimme kuitenkin varmistaa, että se työ, jota siellä sijaishuollossa ja siellä lastensuojelussa ollaan vuosia tehty, aidosti kantaa ja jatkaa nuoren elämässä kohti työelämää. Nyt esitettävä lastensuojelun asiakasmitoitus ei siis saa heikentää jälkihuollon edellytyksiä asiakassuhteiden jatkuvuudessa.

Arvoisa puhemies! Sosiaalityöntekijöiden saatavuus on siis aito ongelma, josta meidän on puhuttava, jos puhumme lastensuojelusta. Hallituksen esityksessä todetaankin, että uudistus tehdään hyvin haastavassa henkilöstötilanteessa, koska sosiaalityön erityisasiantuntijoita on aivan liian vähän tarpeeseen nähden. Niin tärkeä kuin tämä uudistus onkin, sen

Punkt i protokollet PR 146/2021 rd

yhteydessä on varmistettava, etteivät muut palvelut heikkene sen seurauksena, että henkilöstöä siirretään henkilöstömitoituksen piiriin. Meidän täytyy löytää keinoja saada alalle lisää tekijöitä ja onnistua pitämään heidät, jotka siellä tätä korvaamatonta työtä tekevät. Koulutuspaikkojen lisääminen on toki välttämätöntä ja yksi keino, mutta se ei ole kovinkaan nopea ratkaisu, eikä se riitä. Alan työoloihin on kiinnitettävä huomiota.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi haluan korostaa, että turvallista lapsuutta ja ehjää nuoruutta rakennetaan joka hetki, ei vain siellä lastensuojelun pöydän ääressä. Emme voikaan sortua sellaiseen ajatukseen, että lastensuojelu olisi se taho, jolla vastuu lapsuuden suojelusta tässä maassa olisi. On aivan selvää, ettei lastensuojelu yksin kykene sellaiseen tarpeeseen vastaamaan. Me emme siis voi liikaa korostaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä, sitä, että mielenterveys- ja päihdepalveluita on saatavilla, sitä, että kun lapsiperhe ajautuu kriisiin, on kyse sitten lapsen vakavasta sairastumisesta tai vanhempien parisuhteen päätymisestä, on apua, tukea ja ymmärrystä aidosti saatavilla.

Tämä käsittelyssä oleva esitys ei siis yksinään riitä ratkaisemaan lastensuojelun kriisiä. On tärkeää, että eduskunnalle tuodaan mahdollisimman nopeasti lastensuojelulain uudistusta koskeva useita parannusehdotuksia sisältävä kattava esitys. Emme varmasti onnistu koskaan poistamaan lastensuojeluviranomaisten tarvetta kokonaan, mutta voimme tekeilläme päätöksillä niin täällä eduskunnassa kuin ihan siellä kentän asiakaskohtaamissakin vaikuttaa siihen, ettei yksikään pieni mieli särkyisi.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen godkände lagförslaget i proposition RP 170/2021 rd utifrån beslutet i första behandlingen. Andra behandlingen av lagförslaget avslutades. Riksdagen godkände betänkandets förslag till uttalande. Ärendet slutbehandlat.